

Асие Аблякимова

БУ АЛЕМНИНЬ СЫРЛАРЫ

Асие Аблякимова

Бу әлемнинъ сырлары

Балалар ичюн шиирлер

Симферополь
И. Гаспринский адына Медиамеркез
2024

УДК 821.512.19
ББК 84(Крмтат)
А 15

*Издано при поддержке Государственного комитета по делам межнациональных отношений
Республики Крым Государственным автономным учреждением
Республики Крым «Медиацентр им. Исмаила Гаспринского» за счёт средств
федерального бюджета и бюджета Республики Крым
Одобрено Консультативным советом по изданию социально-значимой литературы
на родных языках при Государственном автономном учреждении Республики Крым
«Медиацентр им. Исмаила Гаспринского»*

Не подлежит коммерческому распространению

А 15 Аблякимова А. А.
Бу алемнинъ сырлары : [балалар ичюн шиирлер] / Асие
Абибуллаевна Аблякимова. — Симферополь : КъДЖД Мм
«И. Гаспринский адына Медиамеркез», 2024. — 88 с. : рес.
ISBN 978-5-6052194-7-7

Элинъиздеки шиирлер джыйынтыгыны Асие Аблякимова эсасен мектеп чагъы-
надже ве башлангыч сыныф балаларына такъдим этмекте.

Джыйынтыкъкъа кирсетильген шиирлернинъ эксерieti чешит йыллар дева-
мында язылгъан олып, деврий матбуатта дердж олундылар. Эсерлерде табият
манзарасы, айванчыкълар, къушчыкълар ве балачыкъларнынъ кунъделик аяты
тасвирленип, оларнынъ истеклерини бильдирген мевзулар айдынлатыла.

УДК 821.512.19
ББК 84(Крмтат)

А 15 Аблякимова А. А.
Таинства этого мира : [стихи для детей] / Асие Абибуллаевна
Аблякимова. — Симферополь : ГАУ РК «Медиацентр
им. И. Гаспринского», 2024. — 88 с. : ил.
ISBN 978-5-6052194-7-7

В сборник вошли стихотворения, написанные в разные годы и изданные в перио-
дической печати. В них легким понятным для детей языком описаны красота при-
роды, поведение животных и повседневная жизнь детей.

Книга Асие Аблякимовой будет очень интересна детям дошкольного и млад-
шего школьного возраста.

УДК 821.512.19
ББК 84(Крмтат)

ISBN 978-5-6052194-7-7

© **Аблякимова А. А.**, автор, 2024
© **ГАУ РК «Медиацентр им. И. Гаспринского»**, 2024

Фикир ве ойлары шиирнен багълы

Шенъ балачыкълар ве азиз ана-бабалар, элинъиздеки бу аджайип китапчыкъны сизлерге буюк истек иле Асие Абибулла кызы Аблякимова багъышлады.

Муэллиф шиир язмакъны та яшлыкътан башлагъан, лякин не ичюндир оларны газеталаргъа бастырмагъа джесарет эталмагъан. 2003 сенеси Ана-Ватанда «Къырым» газетасынен сыкъы багъ туткъан Асие ханум, газета хадимлерининъ къол тутувы ве ярдымынен шиирлерини даимий суретте шу газетанынъ саифелеринде бастырмагъа наиль ола.

Бизде бала эдебиятына айрыджа дикъкъат айырыла. Джемиль Кендже, Умер Ипчи, Джафер Гъафар, Мемет Нузет, Эшреф Шемьи-заде киби сёз усталары балаларгъа гъает гузель эсерлер къалдырдылар. Олардан сонъра исе Энвер Селямет, Эшреф Ибраим, Билял Мамбет, Иса Абдураман балалар мевзусына сыкъ-сыкъ мураджаат эттилер.

Асие Аблякимова, эльбет, оларнынъ иджадыны терен огренген алда иш тута. Балаларнынъ омрюни, тилини, табиятыны, психологиясыны, балалар эдебиятынынъ озюне махсус хусусиетлерини терен огренген алда иджат этмекте. Шаире аят адиселерини балалар тилинен анълатмагъа тырыша.

Онынъ шиирлери балаларгъа достлукъ, мераметлик, алидженаплыкъ ана-Ватанны джан-юректен севмек киби юксек чизгилерни ашламагъа хызмет этелер.

Мезкюр джыйынтыкъкъа муэллифнинъ чешит йыллар девамында язгъан шиирлери эсасен эки болюкке болюнген алда такъдим олунмакъта.

Биринджи болюктеки шиирлер эсасен мектеп чагъы-надже олгъан балаларгъа къарарлаштырылгъанлар. Олар гъает къыскъа язылгъан иселер де, эр бир сёзю – сатыры терен мана ташый.

Экинджи болюк исе «Башлангъыч сыныф талебелери ичюн» деп адландырылгъан. Бу болюкке кирсетильген шиирлер де баягъы терен, фельсефий фикирни акс этелер. Оларнынъ тили саде ве анълайышлы. Башлангъыч сыныф талебелери бу шиирчиклерни меракъле окъуйджакъларына эминмиз.

Сизге, балалар, бойле гузель шиирлерни багъышлагъан Асие Аблякимова 1952 сенеси майыс 6-да Озбекистаннынъ Наманган виляетининъ Касансай район меркезинде дюньягъа келе. Бабасы Абибулла Муединов озенбашлы, анасы исе стилиялы Айше Шерифова эди. Асие яшагъан ерлериндеки мектептен сонъ Ташкент кооператив техникумыны битире, зенааты боюнджа чалыша.

1976 сенеси январь 5-те Асие ханым къоджасы ве балаларынен ана-Ватаны Къырымгъа кочип келе. Къоранта Мазанка коюнден эвчик алмагъа наиль ола. Асие ханым анда тарла ишлеринде чалыша. Шимди исе эмек раатлыгъында булунмакъта.

— Меним бутюн фикирим ве ойларым чокъ вакъытлар шиирлернен багълы ола. Оларны язмамам мумкюн дегиль, — дей Асие ханым.

Шимди бизлер, къыйметли балалар, Асие Аблякимованынъ сизлер ичюн язгъан шиирчиклерини топлу алында такъдим этмектемиз. Оларны пек бегенирсинъиз, деген умуоттемиз.

Наджие Аметова,

«Эдип» Къырымтатар

языджылары бирлигининъ азасы

Мектеп чагъынадже олгъан балалар ичюн

Азиз Ватаным!

Кунешим, айымсынъ,
Азиз Ватаным!
Джаным-юрегиме,
Кучъ берген шаным.

Санъа буюк севгим,
Гуль киби ача.
Солмай, юрегимде,
Омрюме нур сача.

Истидатлы Али

Али сайылар сая,
Адашмайып эсабын.
Мектепке даа бармай,
Окъуй, эпсини анълай.

Аятта пек далапкяр,
Тезден мектепке барыр.
Сыфыр, ариф о язар,
Бильги чокърагъын къазар.

Йырджы оладжагъым

Синтезатор къаршымда,
Пармакъларым чалыша.
До-ре-ми-фа-соль-ля-си...
Онъа эллер алыша.

Мен бестекяр оладжагъым,
Йыргъа нота язарым.
Нагъмелер чала-чала,
Йырларым бир кунь ола.

Хош сефагъа!

Къырымлылар, озь Юртунда,
Янъы йылны беклейлер.
Улу, азиз Ватанда,
– Хош сефагъа кельдилер.

Бахтлы олып яшайыкъ,
Сеннен бирге дюньяда,
Бизлерге къысмет олсун,
Тынч яшайыш Къырымда.

Озь тилимиз

Озь Ана тилимизде,
Лаф этемиз къуванып.
Лаф этмеген къырымлыгъа,
Биз бакъамыз чорланып.

Буюк истек бардыр бизде –
Тилимизни яшатмакъ.
Къырымлыгъа ана тильде,
Олсун шереф къонушмакъ.

Анань олса янынъда

Кевсер къызчыкъ уянгъан,
Юкъусына о къангъан.
Ята темиз одада,
Анасы ёкъ янынъда.
Кевсер анасын беклей,
Къапыгъа бакъа безмей,

Анасы тезден кирер,
«Уяндынъмы, балам?» – дер.
Ана опер баласын,
Къызчыкъ опер анасын.
Ах, не гузель дюньяда,
Анань олса янынъда!

Ишкир кызычык Адикъа

Ишкир кызычык – Адикъа,
Тынч отурмай бир дакъкъа.
Озюне о иш тапа,
Эм пек де гузель япа.

Оюнджакъларын сюрте,
Къурута, сонъра тизе.
Ярын кене о ойнар,
Ювып, ерине къояр.

Медине

Дёрт яшында Медине,
Ресим ялмагъа сева.
Чечек башчыгъын эге,
Оны корьген, бегене.

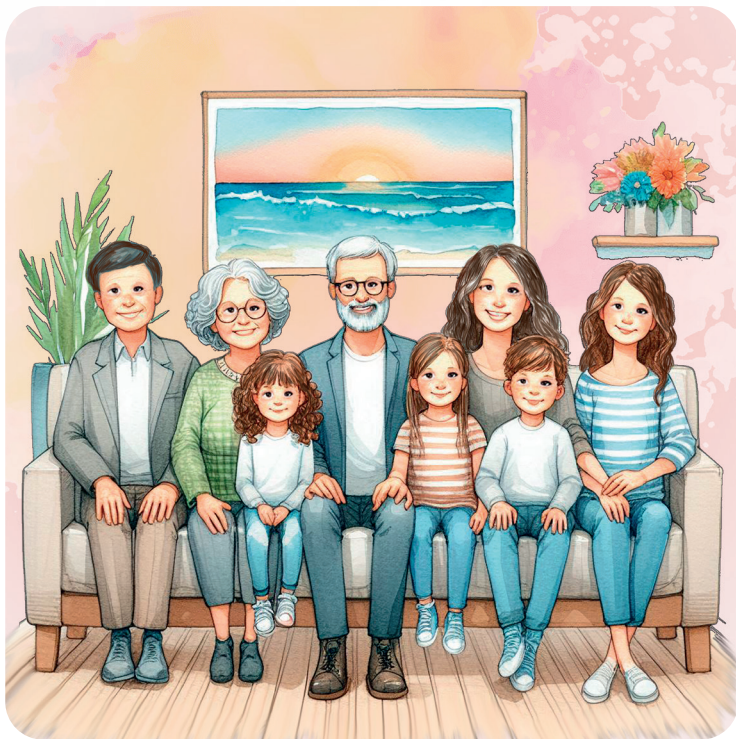
Усталыкънен боялай,
Ренклерни къарыштырмай.
Кадысына косьтере,
Сызмагъа да огрете.

Къорантамыз

Къорантамыз балабан,
Анам, бабам, къартбабам,
Битам, агъам ве татам,
Мен ве кучючук кадым.

Секиз джанмыз бир эвде,
Бахтлы аят бар бизде.
Къуванамыз, джошамыз,
Пек муаббет яшаймыз.

Къыш татили

Янъы йыл арфесинде,
Биз багъчагъа бармаймыз.
Чюнки татиль кунълери,
Раатлана башлаймыз.

Терен къарлар чокъ ягъа,
Ерни, кокни агъарта.
Койнинъ шенъ балаларын,
Озь багърына тарта.

Маматекелер ача

Маматеке сары тюсте,
Чечек ача баарьде.
Ренки ич де бозулмай,
Бегенмегенлер олмай.

Къуванамыз корьгенде,
Олар ачкъан девирде.
Аланлыккъа барамыз,
Чокъ-чокъ джыя, къайтамыз.

Ягъ-ягъ ягъмурым

Ягъ-ягъ ягъмур мубарек,
Сув бизлерге пек керек.
Экинлер суварылсын,
Берекет яратылсын.

Язда пек сыджакъ куньлер,
Къаврай гуль ве чечеклер.
Ягъмур, сени беклеймиз,
Ягъсанъ пек севинемиз.

Тильки

Тильки кѳуйругъын тарай,
Оны кѳуванчнен макътай:
– Недай йымшакъ, пек дюльбер,
Тюсю алтынгъа бенъзей.

Меним черем де гузель,
Эркестен акъыллыйым.
Усталыкънен алдайым,
Ийлекар бир айваным.

Сансар кѳутучыкѳ тапкѳан

Сансарчыкѳ, кѳуту тапкѳан,
Тырышып, оны ачкѳан.
Ичинде джеviz, фындыкѳ,
Ве кѳуругѳан мантарчыкѳ.

Сансарчыкѳ чокѳ ашады,
Сонѳ бираз ойнакѳлады.
Кѳутучыкѳны алгѳышлай,
Джеviz, фындыкѳны макѳтай.

Мышыкъ

Мышыкъ ашын ашады,
Леблерини ялады.
Чыкъты тазе авагъа,

Кунеште къызынмагъа.
Кунеш парлакъ семада,
Мышыкъ татлы юкъуда.

Аювчыкъ

Уфакъ аювчыкъ ойнай,
Эм де тюркючик йырлай.
Анасыны о макътай,
Пешинден кете талмай.

Анасы да къувана,
Буны онъа дуйдырмай.
Баласын эркелетмей,
Дерсинъ иши чокъ уймай.

Тильки ве кукуккѳуш

Тильки авдан тез кѳайтты,
Ювасына кирип ятты.
Кукуккѳуш учюп кельди,
Терек устюне кѳонды.

Ку-ку, ку-ку, ку... – деди,
Токѳтамагѳа бильмеди.
Тильки кѳобадан чыкѳты,
Кукуккѳуш кѳачып кетти.

Ешилъ тонлы бакъа

Ешилъ тонлы бакъачыкъ,
Чыкъ гольден сен, гъарипчик.
Кунеште бираз къызын,
Отларда къалдыр изинъ.

Эбет, балаларынъ бар,
Чагъырсанъ олар чыкъар.
Шеньленсинлер ялыда
Сыджакъ, темиз авада.

Чипчелер

Чип-чип-чип, чипчечиклер,
Чивильдешип юрелер.
От ашай, сув ичелер,
Сонъ оюнгъа кечелер.

Эпси кумеске чапа,
Татлы юкъугъа дала.
Раатлана, кучъ топлай,
Къуванчле уяналар.

Бакъалар

Уфакъ гольчик ёкъ олды.
Сыджакътан о къуруды.
Андаки чокъ бакъалар,
Къасеветке далдылар.

Кок гудюрдеп, яшын яшнаи,
Ягъмур ягъып башлады.
Бакъаларгъа бу ягъмур,
Шад омюр багъышлады.

Къырпаша адлы хораз

Къырпаша адлы хораз
Олды о, пек ярамаз.
Балаларгъа атыла,
Оларны пек къоркъуза.

Къыш

Ат ойнатып къыш келе,
Этрафкъа кумюш сепе.
Юртумызгъа тазелик,
Эм зенгинлик кетире.

Эвде оджакъ пек яна,
Пенджерелер бувлана.
Балалар тышта ойнай,
Ана-баба къувана.

БАШЛАНГЪЫЧ СЫНЫФ ТАЛЕБЕЛЕРИ ИЧЮН

Мектепке кете балалар

Мектепке кете балалар,
Ёлны кечеджек олар.
Башта не япмакъ керек?
Сагъ-солгъа бакъмакъ керек!

Бармы машина ёлда.
Мукъайт олар эр аньде.
Олса эгер токътайлар,
Бир вакъыт ашыкъмайлар.

Мурадынъа ет, Найле!

Эр кунъ чанта элинде,
Найле кете мектепке.
Окъувы тезден битер,

Сонъра ялыгъа кетер.
Алла къолай кетирсин,
Мурадына еткизсин.

Байкѳуш мектеп ачты

Байкѳуш бир мектеп ачты,
Озю оджалыкъ япты.
Эки сыныф – ян-янаша,
Оларда бильги аша.
Кузь, кѳыш ве баарь кечти,
Оджа да илян этти:

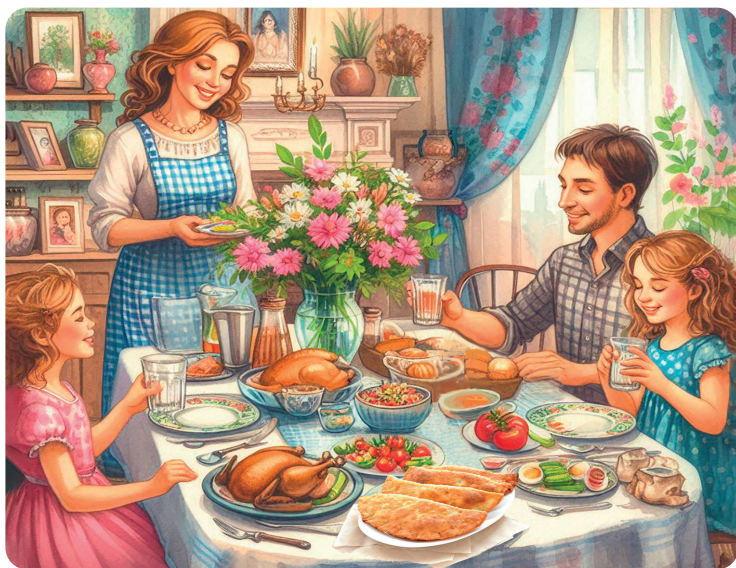
Окѳув йылы биткенин,
Яз татили кельгенин.
Йыл-йылдан бу мектепке,
Кѳушлар авеснен келе.
Мектеп чокъ бильги берди,
Байкѳуш пек намлы олды.

Бахтлы яшаймыз!

Бугунь анамыз эвде
Къатламалар пишире.
Дестенен къоя масагъа,
Давет эте софрагъа.
Бисмилля, деп башлаймыз,
Бегенемиз, ашаймыз.
Сонъра къошаф ичемиз,
Берекет берсин, деймиз.
Савутларны ювамыз,
Эр бирини сюртемиз.

Ер-ерине къоямыз,
Долафны къапатамыз.
Эр кес озь ишин эте.
Невбеттекине кече:
Анамыз урба тике,
Бабамыз откъа кете.
Агъам бостан суvara,
Татам эв джыйыштыра.
Мен урба утьлейим,
– Буны бегенем, – дейим.

Селим

Селим сѣз туткъан бала,
Достлар янында ола.
Иштен ич де о кѣоркъмай,
Тез япып, сонъра ойнай.
Оны бабасы макътай –
«Аферин!» – деп алгъышлай.

Селим истесе бир шей,
Алып бере – ёкъ демей.
О, бешинджи сыныфта,
Окъувы да пек аля.
Шунынъ ичюн достлары,
Оны севе ве сая.

Эдемчик

Эдемчик он бир яшта,
Бакъынъыз нелер япа.
Ана-баба буюргъан:
Пусюрликни о якъа.

Бостан ишини севе,
О чокъ ишни огрене.
Буюк файда кетире,
Ана-баба севине.

Эвден къачты

Сувукъ кузьде бир сычан,
Эвге кирип сакъланды.
Анда япты о юва,
Озь башына къуванды.

Пардош мышыкъ уянды,
Эв ичинде доланды.
Сычангъа панджа ачты,
Гъарипчик къоркъып къачты.

Анам

Анам саба эрте тура,
– Балачыгъым сен де тур, – дей.
Мен кѳуванып тез турам,
Тез барып, кѳол-бет ювам.

Анам мени кѳучакѳлай,
Янѳы куннен хайырлай.
Сачларымны о, тарай,
Орьме оре, шерт багѳлай.

Ашамагѳа отурта,
Сонѳ мектепке озгѳара.
Огѳурлы ѳллар тилей:
– Балам яхшы окѳу, – дей.

Къорантада

Медине кыызчыкъ эвде,
Кадясынен о къала.
Ана-баба тюкянгъа,
Баргъанда мукъайт ола.

Медине чокъ оюнлар,
Кадясына огрете,
Вакъытны шенъ кечирип,
Кадясын эглендире.

Кель, кель, сен Янъы йыл!

Янъы йылны къуванып,
Беклеймиз биз Ватанда,
Мукъаддес Юртымизда –
Ешилъ ада – Къырымда.

Кель, кель, кель сен, Янъы йыл,
Сен бизлерни къувандыр,
Бизлер эвде шенъленип,
Ойнайыкъ пек шадланып.

Байрам тѣшейик бирге,
Айдын аджайип кунъде,
Чешит шеэр ве койде,
Къуванч олсун эр ерде.

Папагъан

Бир папагъан бар бизде,
О яшай эвимизде.
Тилимизни пек анълай,
Эр бир сёзни текрарлай.
Одада сербест уча,
Аш ашай, эм сув иче.

Чокъ-чокъ учып о ёрула,
Ята бойну бурула.
Геджеси къушчыкъ юкълай,
Саба о йырлап башлай.
Бизлерни о селямлай,
Янъы куннен хайырлай.

Нефизе

Къомшу къызчыкъ Нефизе,
Озь тилинде лаф эте.
Окъумагъа пек севе,
Дерске къуванып кете.

Энисе

Ана тилини Энисе
Анасындан огрене.
Онынъ терен бильгисин,
Оджалары бегене.

Кучелек

Ав-ав ете копечик.
Пек кичкене гъарипчик.
Осер, балабан олыр,
Афырса сонъ къоркъузыр.

Эв кѳурамыз

Авдет олдыкѳ Кѳырымгѳа.
Эв кѳурамыз Ватанда.
Бабам уста кѳуруджы,
Мен де онѳа ярдымджы.

Саадет

Саадетке Машалла!!!
Фес тике кърдашына.
Кърдашчыгъы Сафие
Джан-юректен севине.

Месуде

Месуде хамыр басты,
Тавалокъымы япты.
Тезден фурунда пишер,
Сонъра софрагъа тюшер.

Алие

Эр кунь мектеп урбасын,
Алие сыйпай, бакъа.
Окъув кунюни беклей,
Мектепке бармакъ истей.

Сюндюс

Сюндюс куле кѣакъылдап,
Озь достуны мыскылап,
Мыскылламакъ ярамай,
Адам кульмеге олмай.

Эминечик

Эмине адлы кыызчыкнынъ,
Оюнджакълары пек чокъ.
Лякин оларнен ойнамай,
Окъувдан вакъыты ёкъ.

Кучюк балалар кельгенде
О чыкъара кыызгъанмай.
Балачыкълар пек къувана,
Шенъ ойнайлар, агъламай.

Шень сычанчыкъ

Сычанчыкъ сербест яшай,
Таванда ашын ашай.
Эр гедже пек такъырдай.
Чапкъалай ве шатырдай.
Битай юкълап оламай,
Лякин бир шей япалмай.
Ахыр-сонъу ёрула,
Зораки юкълап къала.
Мышыкъ бакъып отурмай,
Сычан коръсе тынч турмай.

Авуна панджа ура,
Онынъ башчыгъын бура.
Мышыкъ сычаннен ойнай,
Оны кыйнай, орьселей.
Сычан онъа ялвара,
Йибер, деп агълап ала.
Мышыкъ ишини биле,
Вазифесин беджере.
Барлыкъны темизлевде,
Тертип къоя бу эвде.

Аюв балалары

Аювчыкълар пек агълай,
Анасындан аш сорай.
Аюв ашыкъып кете,
Балыкъ тутып кетире.
Эр кунь олар оселер:
Ашап мейва, емишлер.

Бал ашап, балыкъ тутып,
Кучьлю-такъатлы олып.
Аювчыкълар къышкъаджек,
Осип буюмек керек.
Сувукъ, къаргъа чыдамаз,
Къыш сувугъы аджымаз.

Ербучыкълар

Ювасын ербучыкълар,
Азбарларда къралар.
Буюк кърорантасынен,
Анда ашай, яшайлар.
Бостанда чокъ себзелер,
Истегенде ал-аша.
Биле саип бостанда,
Тер тѐке ве чалыша.

Куньдюзлери ербучыкълар,
Корюнмей – сакъланалар.
Ярыкътa шох мышыкълар,
Токътaмай авланалар.
Эксилелер ербучыкълар,
Амма битмей бостанда.
Яшамагъa пек севелер,
Айдын гузель дюньяда.

Меним мышыгъым

Мышыгъым мени беклей,
Меннен эгленмек истей.
Къасеветке о дала,
Олмасам, пек сагъына.
Эльбетте, биз достдайын,
Анълашамыз эр даим.

Ашыны севип ашай,
Бизде къуванчле яшай.
Бизде о чокътан яшай,
Вазифесин пек охшай.
Сычан, сычавулларны,
Къорамызда яшатмай.

Эв ичинде шамата

Эв ичинде шамата,
Мышыкъ сычанны къува.
Сычан къачты къуртулды,
Пек чокъ савут къырылды.
Битай пек ачувланды,
Мышыкъны эвден къувды.

Мышыкъ тышта отура,
Ачувлана, къутура.
Энди тынчлыкъ ичерде,
Битай юре кимерде.
Сычан эвде тавлана,
Мышыкъ тышта авлана.

Эки тильки

Теректен кѳушчыкѳ тѳушти,
Эки тильки оны корѳди.
Бирден башланды дава,
Кимге аит бу бала!

Четте тургѳан анасы,
Алып кѳачты баласын.
Шу анѳде тилькилернинѳ
Бирден тынды давазы.

Тыртырлар

Тыртырлар кѳуваналар,
Теректе ойнашалар.
Япракларны ашайлар,
Олар бойле яшайлар.
Ем-ешиль назик олар,
Кетирелер чокъ зарар.

Багъчеван илядж сепе,
Тыртырлар олип кете.
Тереклер тез джанлана,
Бол берекет берелер.
Балачыкълар сепетлерге
Бирлей-бирлей тизелер.

Кок гудюрдей, яшын яшнай

Сияргъан кок гудюрдей,
Яшын яшнай, ялкълдай.
Кучлю ягъмур бу ильде,
Эп ягъа ич токътамай.
Ёлларда сувлар акъа,
Эр кес сыланып къайта.

Ягъмур бирден токътады,
Сема тез айдынланды.
Кок юзю дюльбер олды,
Кябе ёлу корюнди.
Эр кес къуванып бакъты,
Къальплерге чыракъ якъты.

Мышыкъ сычан авында

Мышыкъ сычанни тутты,
Ачувлы козьнен бакъты.
– Сен чувалда напасынь?
Бем-безычыкъ олгъансынъ.
Къана энди тап чаре
Къачып оладжакъсынъмы?
Къачалмасанъ ашайджам,
Мен сенден къуртуладжам.

Сычан къоркъты, къалтырай
Мышыкъкъа энди бакъмай.
Мышыкъ оны итеклей,
Къурсачыгъын эзгелей.
Шу арада частына,
Тышта копек афырды.
Мышыкъ четке айланды,
Сычан къачып къуртулды.

Аранда

Сыгъырымыз аранда,
Даа недир яшай анда.
Къыдырайым, тапайым,
Не олгъанын бакъайым.
Таптым, таптым ювачыкъ!
Кирпичиклер уфачыкъ.

Оларгъа мен тиймедим,
Къоркъмасынлар ич, дедим.
Хорланмасын бириси,
Севип бакъсын анасы.
Догъгъан азиз еринде,
Осип буюсин эписи.

Папийлер гольге кете

Папий балаларынен
Кете гольге сабадан.
Ёл бою чокъ тенбилей:
– Къоркъмакъ гольден
керекмей.

Папийчиклер индемей,
Голь не олгъаныны бильмей.
Ана пешинден кете,
Кельдилер етип гольге.

– Коресизми, балалар,
Гольде не къадар сув бар.
Шимди анда далармыз,
Чокъ-чокъ вакъыт
ялдармыз.

Сонъра сыкъ-сыкъ
бардылар,
Яз бою ялдадылар.
Анасы къадар осип,
Кузьде кочип кеттилер.

Сычанчыкъ

Сувукъ башлангъанынен,
Сычанлар чѣльден къача.
Адамларнынъ эвинден,
Ер тапып, юва япа.
Къарт битайнынъ эвине
Бир сычанчыкъ ерлешкен.
О сычаннынъ кимсеси
Бу дюньяда ёкъ экен.
Ода олды къаранлыкъ,
Сычан юре, чапкъалай,
Озюне аш кыдыра,
Боюнчыгъыны бура.

Бирден тар аралыкътан
Сычан долапкъа кирди.
– Вай, не къадар чокъ аш, – дей,
Макъсадына о ирди.
Битай уянды, турды,
Долап къапысын ачты.
Сычанни корип, шашты,
Онъа атешлер сачты.
Сычан къача, къалтырай,
Озюне тынчлыкъ арай.
Коръсе эди бир къорай,
Чапа, орманны тарай.

Ач сычан захире амбарыны тапты

Ач сычан аш кыдыра,
Фурунга барып чыкка,
Адамлар анда ишлей,
Сычан токъталды динълей.
Чокъ тюшюнди, напмакъны,
Кирмек я къайтмакъны.
Къарар этти кетмеге,
Арт тарафтан кирмеге.

Араба къапы корьди,
Аралыгындан кирди,
Корьди анда отьмеклер,
Бир чокъ татлы емеклер.
Башлады ашамагъа,
Дадларыны бакъмагъа.
Лезетлерин бегенди,
Ашап-тойып узанды.

Хаялперест тильки

Тильки саба уянды,
Лякин бирден турмады.
Чалкъа ятып тюшюнди,
Семагъа бакъа берди.
Яшайыш бармы анда?
Гъарип тильки ойланды:
Кимден сорасын, бильсин?
Айткъанларны эшитсин.
Тильки ормангъа кетти,
Ёлда аюв расткельди.

Тильки оны селямлай,
Суальни текрар этти.
– Айтса, аюв семада,
Яшайыш бармы анда?
– Аят тек ер юзюнде, –
Деди аюв тилькиге.
Тильки ёлуна кетти,
Ойлар оны терк этти.
Эндиден сонъ тынч яшай,
Тюшюнджелерге далмай.

Атик хораз

Койге акъшам маалинде,
Айнеджи тильки кельди.
Куместеки чал хоразны,
Тутты да алып кетти.
Хораз пек шишман эди,
Тильки тезден ёрулды.
Хоразны ерге ташлап,
Раатланмагъа отурды.
Хораз яраланса да,
Къоркъып ерде ятмады.

Озюн къорчаламакъчюн,
Кучъ-къуветин топлады.
Апансыздан о хораз,
Тилькиге уджюм этти.
Аякъларынен урды,
Дерсинъ башына етти.
Яранынъ агърысындан,
Тильки пек вайвалады.
О шашты-шашмалады,
Сонъ ормангъа ёл алды.

Сычан ве мышыкъ

Къопайып тура сычан,
Кокюсини юмрукълай.
Дей ки, бу мышыкътан,
Эндиден сонъ ич къоркъмам.
Эгер кечсе огюмден,
Къуйругъыны бурарым,
Башына юмругъымнен,
Чокъ керелер урарым.
Эвде оны мен яшатмам,
О къоркъып деръал

къачсын.

Мен онъа аш ашатмам.
Ёллар ичинде къалсын.

«Мяв-мяв», – дей мышыкъ,
Юре ода ичинде.
Сычан исе шыншыкълап,
Отура диван ичинде.
Мышыкъ ашын ашады,
Сонъра ятып юкълады.
Раатланып о турды.
Сычанчыкъны ёкълады.
Сычанчыкъ буз-бузлады,
Юречиги сызлады.
Дивандан бирден ашты,
Артына бакъмай къачты.

Аювгъа ярдым

Аюв дагъда йыкългъан,
Башын кутюкке ургъан.
Эссиз ята, туралмай,
Озюне о келялмай.
Сыгъын кечти токътамай,
Тавшан ич абайламай.
Кирпи аювны коръди,
– Ярдымгъа, – деп кычырды.
Къашкыр тез чапып кельди,
Тильки кери къалмады.

Берабер котердилер,
Бири фаркъсыз олмады.
Аюв тезден айынды.
Оларны къучакълады.
Къуванды о, багъырды,
Ювасына чагъырды.
Олар пек достлаштылар.
Дагъда мемнюн яшайлар.
Урьмет этип, бир-бирин,
Берабер аш ашайлар.

Эшек

– Иа, иа, – деди эшек, –
Беринъиз манъа, емек.
Бугунъ чокъ юк ташыдым,
Дагъ ве къырларны аштым.
Огъланчыкъ онъа айта:
– Ашыкъма ашамагъа.
Этеджек чокъ ишинъ бар,
Пичен обасына бар.

Эшек бираз таптанды,
Юк енгиль деп, къуванды.
Тыкъыр, тыкъыр ашыкъа,
Ёкътыр иши башкъа.
Ана энди иш битти,
Эшек арангъа кетти.
Ашлавда коръди джылап.
Ашап битирди ялап.

Айванат багъчасында

Шамечик пирелеген,
Пирелерин тишлеп безген.
Олар къачып юрелер,
Онынъ къанын ичелер.
Гъарип шамек окюне,
Къуртулмакъны тюшюне.
Яхшы ки, эким кельди.
Онынъ алыны коръди.
Шишечиктен бойнуна,
Илядж къойды къойнуна.

Чокъкъа бармай, пирелер,
Тёкюльди бирер-бирер.
Шамек энди къувана,
Достларына сыр айта:
–Эким кельсе, къачманъыз.
Дердинъизни айтынъыз.
Джиддий сизни о бакъар,
Дердинъизни о якъар.
Эпимизни о севе,
Сагълам олсакъ, севине.

Сербест аят

Аюв баласы гедже,
Келип чыкты бир койге.
Копекнен о танышты,
Оның янында ятты.
О тойып юкъусына,
Уянды эрте танъда.
«Мен къаердем?» –
деп сорды,
Копечик башын ёрды.

Сен мен яшагъан койде,
Меннен къал сен бу ерде.
Лякин сербест юрмезинъ,
Чапкъаламаз, кезмезинъ.
– Ёкъ-ёкъ дагъгъа
къайтарым,
Анда сербест яшарым.
Сербест аятны севем,
Догъгъан ериме кетем.

Сѣз туткѣан аювчыкѣ

Дагѣда уфакѣ аювны
Анасы тембилеген.
– Сынѣыр олгѣан ергедже
Юрмеге мумкюн, – деген.
– Эгер сынѣырдан чыкѣсанѣ,
Беяляргѣа огѣрарсынѣ.

Сабыр иле беклесенѣ,
Тазе балыкѣ ашарсынѣ.
Ана аюв тезден кетти,
Озенге барып етти.
О, бир чокѣ балыкѣ тутты,
Аювчыкѣ ашап, быкѣты.

Ат

Ат аранда чезильди,
Андан о чыккып кетти.
Сербестлик аятыны,
Чокъ йыллар авес этти.
Энди о сербест кете,
Севине – дагъгъа ете.

Бир терекнинъ тюбуне,
Ята, терге джибине.
Къашкъырлар улувындан,
Ат сескенип уянды.
Чапты, къачты, арангъа,
Зорнен келип даянды.

Тилькичик

Уфакъ тилькичик хаста,
Ювада янъгъыз ята.
Анасы кетти кельмей,
Баласын о эмизмей.
Тилькичик пек ач олгъан,
Устюнде агъыр ёргъан.
Кимсе оны аджымай
Сен кимсинъ деген олмай.

Бир эль башын сыйпады,
Сыйпады ве оплады.
Тилькичик козюн ачты,
Анасыны корьди, шашты.
Анасын къучакълады,
Япкъаныны анълады.
Тилькичик бахтлы яшай,
Анасыны алгъышлай.

Кирпи кѡзагѡ огѡрады

Кирпи ярдан йыкѡылды,
Терен бир гольге тѡшти.
Пек чокѡ сув иче-иче,
Кѡурсачыгѡы пек шишти.
Кѡарт бакѡа тез анѡлады:
Кимдир кѡзагѡа огѡрады!
Дикѡкѡатнен бакѡып, сечти,
Кирпи янындан кечти.

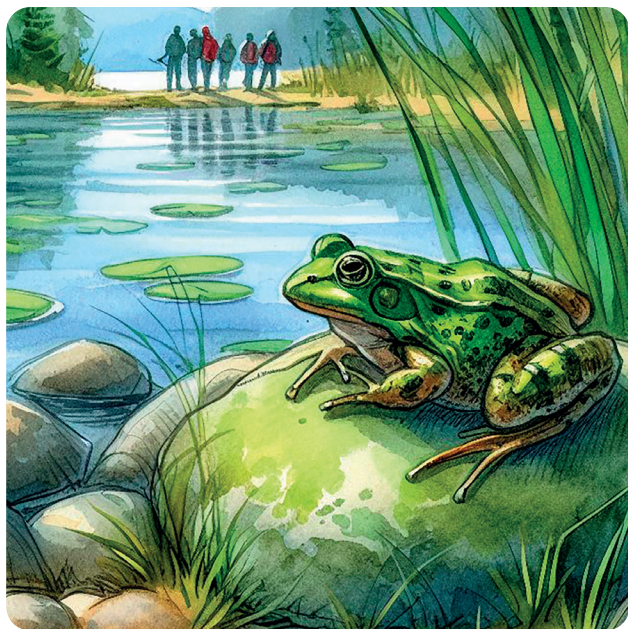
Бир пытачыкѡ алдылар,
Ярдымгѡа ашыкѡтылар.
Чѡкеяткѡан кирпини,
Гольден тез чыкѡардылар.
Кирпи озѡне кельди,
Бакѡаларны о корѡди.
Бираздан ерден турды,
– Сагѡ олунѡыз, – деп кулды.

Балалар ве бакъа

Голь янында бир бакъа,
Этрафкъа джиддий бакъа.
Балаларны о коръди,
Къоркъып, гольге кирди.
Анда къуванып ялдай,
Сербест олып вакъылдай.
Болдурды гъарип ялдап,
Безди вакъ-вакъ-вакъылдап.

Балалар эвге къайтты,
Бакъа ялыгъа чыкъты.
Таш устюне отурды,
Козьчюклери юмулды.
О кене гольде ялдар,
Этрафта ёкътыр баллар.
Шеньленир ве вакъылдар,
Достларынен шакъылдар.

Кирпи балалары

Учъ уфакъ кирпи кете
Таш ёлны олар кече.
Айдавджылар корьдилер,
Токъталып бекледилер.
Кирпилер сагъ-сесямет,
Ташёлны тез кечтилер,
Койге келип еттилер,
Бир арангъа кирдилер.
Аранда яшай къойлар,
Ерде тёкюльген ашлар.
Олар ашап тойдылар,
Кошечикте яттылар.

Аран эвлери олды,
Къой, эчкилер – достлары.
Дава, шамата да ёкъ,
Кирпилер къувана чокъ.
Учъ ай тез кечип кетти,
Къыш мевсими де кельди,
Олар осип, семирди,
Тезден юкъугъа далды.
Баарьде уянырлар,
Шу аранда къалырлар,
Лезетли аш ашарлар,
Сефа сюрип яшарлар.

Къашкър дагъда

Къашкърнынъ баласы чокъ,
Ашамагъа ашы ёкъ.
Ач къашкър авгъа чыкъты,
Тавшанчыкъларны корьди.
Оларгъа уджюм этти,
Козюнден атеш чыкъты.
Кучьсиз тавшан тутулды,
Башкъалары къртулды.

Ана тавшан юкъламай,
Токътамадан о агълай.
Баласы ёкъ янында
Эвлят чекише анда.
Ярын янъы кунь догъар,
Къашкър чыкъар авгъа.
Кене бир гъарип тутар,
Бакъынъыз сиз бу тавгъа!

Дагъда аюв сюрюнди

Дагъда аюв сюрюнди,
Юзюкьоюн серильди.
– Манъа не олды, – деди,
Ачувланып багъырды.
Корьген айванлар шашты,
Дерьал янына барды.
Кимсечик ярдым этмей,
Такъатлары ич етмей.

Узакътаки аювлар,
Бирден хабер алдылар.
Чапып кельди достлары,
Бала ве торунлары.
Оны тез котердилер,
Ёлдан четке чектилер.
Бойле этип аювгъа
Буюк ярдым эттилер.

Тилькининъ азабы

Тильки дагъда къопкъа тапты,
Корьгенинен, пек къуванды.
Къопкъанен чокъ ойнады,
Сапы башындан кечти.
Къыскъа саплы бу къопкъа,
Тайып тюшти бойнуна.
Тильки умют этмеди,
Чыкъарамай чекишти.
Чапкъалай анда-мында,
Арсыз къопкъа бойнунда.
Де токътай, де выйкъылдай,
Къопкъадан къуртуламай.

Чокъ айванлар корьдилер,
Шашыладжакъ, дедилер.
Сейирджилер эксильмей,
Кимсе напмасын бильмей.
Дагъджы дагъда юргенде,
Озь ишини эткенде,
Шу тилькиге расткельди,
Тез онъа ярдым этти.
Тильки бунъа къуванды,
Дагъджыгъа ялтакъланды.
Дагъджы алды къопкъаны,
Девам этти ёлуны.

Кобелечик

Кобелечик уча-уча,
Къонды тильки бурнуна.
Тильки бирден акъсырды,
Кобелечик йыкъылды.
Заваллычыкъ пек къоркъты,
Ичин-ичин агълады.
Тильки четке чекильди,
Озь бурнуны багълады.

Кобелечик къычырды,
Анасыны чагъырды.
Достлары эшиттилер,
Ярдымгъа тез кельдилер.
Тез-тез арекет этип,
Еткиздилер эвине.
Тёшекке яткъыздылар,
Анасын чагъырдылар.

Суфьян

Суфьян еди яшында,
Кемане яхшы чала.
О чокъ йырны огренди,
Чала эм йырлай кенди.

Къартана

Къартанам буюк анам,
Олгъанын билем мен.
Онъа ярдымджы олам,
Севем ве онда къалам.

Согъан

Осе согъан бостанда,
Япракълары пек дюльбер.
Эр бир ашкъа къоюла,
Ашагъан сагълам ола.

Татлы омюр

Гольде бакъа чокълашкъан,
Эр кес озь ерин тапкъан.
Къоркъмай, анда яшайлар,
Не тапсалар, ашайлар.

Кимсе оларгъа тиймей,
Ана къасевет чекмей.
Гольден ич де чыкъмайлар.
Сувгъа аслы батмайлар.

Аюв ве тавшан

Аюв тавшаннен бирге,
Мантар джыялар кузьде.
Чубукъларгъа тизелер,
Къурутмагъа истейлер.

Къышта тавшан ашайджакъ,
Аюв исе юкълайджакъ.
О баарьде тураджакъ,
Ашны ашап яшайджакъ.

Чотик, Ботик къайдасыз

Кирпи балалары саба
Уяндылар, къуванып.
Анасыны опытилер,
Аш ашап, сонъ кеттилер.
Достларына кшошудылар,
Чайырларда ойнадылар.
Акъшам олды, олар ёкъ,
Анада къасевет чокъ.
Чубукъ ала элине,
Къыдырмагъа о кете.
Теляшлана, кычыра,
Адларыны о айта.
– Чотик, Ботик къайдасыз?
Сесленигъыз, ялварам.
Сизни мен сёгмем, урмам,
Ашамагъа чагъырам.
Эшиттилер кирпичлер:
– Биз мындамыз, – дедилер.

Янгъы оюн ойнадыкъ,
Кунъ баткъанынъ дуймадыкъ.
Кирпи балаларынен
Тезден эвге къайттылар,
Анда азыр ашларны
Отурып ашадылар.
Кирди тешекке балалар,
Юкълап оламай олар.
Ана да келип ятты,
Оларгъа масал айтты.
Юкъугъа далды кирпичлер,
Чюнки пек ёрулдылар
Саба кене турдылар,
Бутюн кунъ ойнадылар.
Ана бала осьтюре,
Аш къазанып кетире.
Буюк, кичик балалар
Яшайлар, бахтлы олар.

Тапмаджалар

* * *

Юксек, кучьлю, буюк къуш,
О адамны котере.
Бир адымы он къарыш,
Машинадан тез кете.

(пшъкъ аеъш)

* * *

Корьген айван тез къача.
О къуштан эр кес къоркъа.
Чюнки онынъ кучю чокъ,
Панджасындан чыкъыш ёкъ.

(къарташ)

* * *

Юксек эчкиге ошай,
Сыкъ дагъларда яшай.
Ярашыкъ бой-постлары,
Этрафта чокъ достлары.

(къарачъ)

* * *

Балабан кийик айван,
Къалын тонгъа сарынгъан.
Баллар ондан сакъына,
Къача деръал, сакълана.

(Аюв)

* * *

Копек дегиль, авулдамай,
Дагъда яшай, эп улуй.
Ады енгиль бильгенге,
Чокъ масал окъугъангъа

(Къашкыр)

* * *

Козьнен корип оламаймыз,
Къолгъа алып тутаймыз.
Серник чертсенъ о яна
Эвимизни къыздыра.

(Табиат)

* * *

Кумюш изин къалдыра,
Ёлуны беяллата.
Кимсе пешинден кетмей,
Онъа зарар кетирмей.
Ким экен о, айтынъыз?
Тапмаджаны тапынъыз.

(Чыккычыкълалаба)

МУНДЕРИДЖЕ

Фикир ве ойлари шиирнен багълы (Н. Аметова)	3
--	---

Мектеп чагъынадже олгъан балалар ичюн	
Азиз Ватаным!	5
Истидатлы Али	6
Йырджы оладжагъым	7
Хош сефагъа!	8
Озь тилимиз.....	9
Ананъ олса янынъда.....	10
Ишкир къызчыкъ Адикъа	11
Медине.....	12
Къорантамыз.....	13
Къыш татили.....	14
Маматекелер ача	15
Ягъ-ягъ ягъмурым	16
Тильки.....	17
Сансар къутучыкъ тапкъан	18
Мышыкъ.....	19
Аювчыкъ	20
Тильки ве кукуккъуш	21
Ешилъ тонлы бакъа	22
Чипчелер.....	23
Бакъалар	24
Къырпаша адлы хораз.....	25
Къыш.....	26

Башлангъыч сыныф талелелери ичюн	
Мектепке кете балалар.....	27

Мурадынъа ет, Найле!	28
Байкъуш мектеп ачты	29
Бахтлы яшаймыз!	30
Селим	31
Эдемчик	32
Эвден къачты	33
Анам	34
Къорантада	35
Кель, кель, сен Янъы йыл!	36
Папагъан	37
Нефизе	38
Энисе	39
Кучелек	40
Эв къурамыз	41
Саадет	42
Месуде	43
Алие	44
Сюндюс	45
Эминечик	46
Шень сычанчыкъ	47
Аюв балалары	48
Ербучыкълар	49
Меним мышыгъым	50
Эв ичинде шамата	51
Эки тильки	52
Тыртырлар	53
Кок гудюрдей, яшын яшнай	54
Мышыкъ сычан авында	55
Аранда	56
Папийлер гольге кете	57

Сычанчыкъ.....	58
Ач сычан захире амбарыны тапты	59
Хаялперест тильки	60
Атик хораз.....	61
Сычан ве мышыкъ	62
Аювгъа ярдым	63
Эшек	64
Айванат багъчасында	65
Сербест аят.....	66
Сёз туткъан аювчыкъ	67
Ат.....	68
Тилькичик	69
Кирпи къзагъа огърады	70
Балалар ве бакъа	71
Кирпи балалары	72
Къашкъыр дагъда	73
Дагъда аюв сюрюнди	74
Тилькининъ азабы	75
Кобелечик.....	76
Суфьян	77
Къартана.....	78
Согъан	79
Татлы омюр.....	80
Аюв ве тавшан	81
Чотик, Ботик къайдасыз	82
Тапмаджалар	83

Литературно-художественное издание

Аблякимова Асие Абибуллаевна

ТАИНСТВА ЭТОГО МИРА

Стихи для детей

Корректор *Насыр Бекиров*

Художник *Рустем Ваапов*

Компьютерная вёрстка *Ахтема Исмаилова*

Дизайн обложки *Андрея Веселова*

Подписано в печать 12.10.2024. Формат 70х108 ¹/₃₂

Усл. печ. л. 3,85. Объём 2,75 печ. л.

Тираж 400 экз. Заказ № 242997

ГАУ РК «Медиацентр им. И. Гаспринского»

295048, Республика Крым,

г. Симферополь, ул. Трубоченко, 23а

E-mail: mediacenter2015@mail.ru

ОГРН 1159102113455

Отпечатано в ООО «Печатный Двор»

344000, г. Ростов-на-Дону,

ул. Нансена, 148а, ком. 414.

www.dvor-p.ru

В соответствии с Федеральным законом № 436-ФЗ
от 29 декабря 2010 года маркируется знаком

Элинъиздеки шиирлер джыйынтыгыны Асие Аблякимова эсасен мектеп чагъынадже ве башлангъыч сыныф балаларына такъдим этмекте.

Джыйынтыкъкъа кирсетильген шиирлернинъ эксериети чешит йыллар девамында язылгъан олып, деврий матбуатта дердж олундылар. Эсерлерде табият манзарасы, айванчыкълар, къушчыкълар ве балачыкъларнынъ кунъделик аяты тасвирленип, оларнынъ истеклерини бильдирген мевзулар айдынлатыла.

ISBN 978-5-6052194-7-7

9 785605 219477 >

МЕДИАЦЕНТР ИМ. И. ГАСПРИНСКОГО

www.mediacentr.org.ru